

საქმეაწვილო ნახატებიანი

ქურნალი

იზარდე, მუგანე ჯეჯილო,
დაპურდი, განდი ყანაო..
ი. დ.

№ X

წელიწადი მეშვიდე

ბ ფ ი ლ ი ს ი

სტამბა გ. დ. როჭინანცისა ||| Тип. М. Д. Ротинянца. Гол. ар., д. № 41.

1896.

Дозволено цензурою Тифлисъ, 16-го Октября 1896 года.

თავების მეგობრობა.

აო ხანია თავები
ბელელში დასუნსულებენ,
არ გაუშვებენ წყეულნი,
თუ რამეს შვაკულებენ.

გაზიდეს ჩირი, კაკალი,
და თხილი გულათ ქცეული,
ალარ დაინდეს სიმინდი,
ალარც სხვა ხორბალეული.

მეტადრე ერთმა თავუნამ
ყველაფერს წესი აუკო...
ალარ ახანა პატრონმაც,
მალე ხაფანგი დაუკო.

და შიგ გააბა გულ-ხარბი,
ცაუმადლარი მსუნაკი...
დაჰკარგა თავისუფლება,
დაჰკარგა თავის ბუნაგი...

მალე მივიდენ სხეებიცა,
რა ნახეს რაღაც ხუნხულა,
შეკრთენ და ჰკითხეს ერთმანეთს
ეს შიგ ვინ წამოკუხულა?!

კატა თუაო იფიქრეს,
შეექნათ აურ ზაური;
მაგრამ მოესმათ წრუწური,
თავანთ ბელადის ხმაური
და მიაშურეს ყვედრებითა:
შენ ხომ არ ვადარეულხარ!

რა ხუმრობაა, რას ნიშნავს,
მარტო რომ გამოწყედელხარ?!

თუ რამე იყო საკმელი,
რათ არ მოგვიხმე ჩვენაცა,
ხომ ერთი გეკონდა აქამდის
გაჭირვება და ლხენაცა.

რას ამბობთ, ძმაო, რას ბოდავთ,
აბა დაუხმეთ ჭკუასა,
განა უთქვენოთ შეეკამდი
ქონიან პურის ყუასა!

მაგრამ რომ აღარ დამცალოდა
მის გამოტანა გარეთა!..
იფიქრეთ რამე გენაცვათ,
მიშეელეთ, დამეხმარეთა.

ნუ ჩამაყენებთ, ნუ გამრევთ
ჩემი ცოლ-შვილის ცოდოში;
სულ თქვენი იყოს რაცა მაქვს
სახლში თავთუხის ოდოში.

თაგებმა მოძმის მუდარა
სულაც არ დეიუარეს,
ახედ-დახედეს ხაფანგსა
გარშემო შემოუარეს;

და თქვეს: ძმას უნდა იქ შეველა,
როდესაც გასაქირშია;
აბა ყველანი შევეუსნდეთ
ეს რალაცაა ძირშია;

აეწიოთ, გადაეპრუნოთ
და გამოეიხნათ ძმობილი,
თორემ მაგრაა გვერდებზე
რკინება გამოწყობილი.

ააყირავეს, მაგრამ ეჭ,
ძირშიც ფიცარი დაუხვდათ;
დალონდენ თაკუნები
რაკი ოათბირი წაუხვდათ.

მაგრამ მოვიდენ მალე გონს,
ხაფანგს კვლავ ეცენ იგინი;
მივარდენ ფიცარს კბილებით
დაუწყვეს ხრიგინ-ხრიგინი.

შენც მოგვეშველე, შესძახეს
რა ჰირმა დაგაძაბუნა!..
ერთ წუთს განერიტეს ფიცარი
და გამოუშვეს თავუნა.

შეიქნა ხეგენა და კოცნა,
აღერსი, კუდის ქიციანი;
ეკ-თხებიან ძმობილსა
შენ რატომ აღარ იცინი!?

რამ დაგიკარგა ხალისი,
გულის სილალე, მხნეობა?
„ძნელი ყოფილა, ძმებოჯან,
დატუსალემა, ტყვეობა.

ორი ღღე არის შიშისგან
აქ ვილეოდი, ვდნებოდი,
პატრონს და კატას ბელელში
წამის-წამ ველოდებოდი.

აღარ ვიცოდი რა მექნა,
შემეკრა კრ-კა—კბილები;
ვისთვის მიმენდო მეუღლე,
ან ჩემი ცოლის „შვილები“.

ამ ლაპარაკში ბელელის
კარი გაიღო, კრიალით,
თაგეებმა სოროს მიმართეს
იმავე წუთაში გრიალით.

პატრონი დარჩა პირ-ლია
გამწრალი, გაშტერებული,
რა დაინახა ხათანგი
პირ-ალმა აბრუნებული.

ტყვილათ მოძვრები ფისუვე
ფეხ-აკრეფილი, ჩუმათა,
ვერც შენ მიიროთმევე დღეს თავესა
ტყვე-გაუძრობელს, ჯმათა!..

შ. მღვიმელი.

ნათლიმამის ძღვენი.

I.

არამობის მარხვა დგებოდა. ჰატარო მისაკოს მარხვის მოახლოება ძალიან აღონებდა: მეტათ ღვთის მხედრებელი ბებია ჰყავს და, სულიც რომ ჰხდებოდეს, მარხვაში სორცს არ აჭმევს; არც თვითან ჭამს: ერთსეულ მარხვაში ბებია ისე ავათ გახდა, რომ კინაღამ ფესები გაჭიმა; ექიმი მოიუვნეს. მან ბებიას გამოუცხადა, წამალს გამოგიწერთ, მაგრამ, თუ სასწნილო არ მიირთვით, არ მოგიხდებათ.

- თუ მოსახდენი წამალი იცი, გამომიწერე, იმას რას კითხულობ, სასწნილოსა ვჭამ თუ სამარხოსო, უთხრა ბებია.

- აბა ლობიოსე წამალი არ გარგებთო, უხასუნა ექიმმა.

- თუ წამალი არ იცოდია, შეილო, ექიმის სახელს რათ ასდენ, ან აქ რას მორბოდია, უთხრა მკვასეთ ბებია და განიტყუმრა ექიმი... აღარც წამალი მიკარა და არც სასწნილო ჭამა. განა ამისთანა ადამიანი მისაკოს მარხვაში სორცს აჭმევს?! მისაკოს ბებია ძალიან უუვარს;

არ უნდა გაასელოს, ან აწუეინოს, მაგრამ რა ქნას, როცა სორციც ნაკლებათ არ უუვარს! ბებია მას ოთხშაბათ-ხარასკეკსაც შეანახვიებს სოლმე, მაგრამ თითო დღე რა უუოთ; როცა იცის—მეორე დღეს სორცის ვჭამო, ერთი დღე თუნდა მძიერციც კადლებს. მაგრამ ახლა ორი კვირა სორცი ველარ უნდა იკემოს!! ღმერთო, ორი კვირა უსორციოთ რა კადლებინებს. მერე, გინდა თუ არა, უთუოთ ის უნდა ჭამო, რასაც ბებია მიირთმევს! ბებიას კი მახოსი და ისპანახი ეოველისფერს ურჩევინა, თითქმის ეოველ დღე მარხვაში ამ ორ საჭმელს ამხადებინებს. მისაკოს კი არც მახოსი უუვარს და არც ისპანახი; ბებიას არა სჯერა: შენ განკებე შერები ამას, რომ სორცი ვაჭამო, მაგრამ ვერ მოგართვიო. აგრე ვაგასულელებ სწორეთ, რომ მარხვაში სორცი არ გამოგილიოვო...

—ბებია, სორცი არ მინდა, მაგრამ მახოსი და ისპანახი არ მიუვარს და რა ვქნა. სხვა სამარხვო საჭმელები გააკეთებინე და მაშინ აღარაფერს არ ვიტყვი, ისე შევინახავ მარხვას,—ეტყვის სოლმე მისაკო.

—შენმა მზემ, ისე უნდა ვაგანებიერო, რომ, რასაც შენ მოისურვებ, ის ვაგიკეთო და მოგართვა! თუ კი მე ვჭამ, შენ ვინდა ბრძანდები? —ბებიას მახოსი და ისპანახი თვითონ ძალიან უუვარს და ასე ჰგონია, ეველას ასე უუვარსო.

—ახს დმერთო, თუ კი არ მიუვარს, ბებია, როგორ ვჭამო. ასირებული ხარ სწორეთ!

—რომ არ გიუვარს, ძალბათი უნდა შეიუვარო. ეოფელთვინ იმას ვინ მოგიტანს, რაც შენ გიამება. იქნება მისთანა ალაგას შეგსვდეს ეოფნა, რომ მასოხი და ის-ზანახიც ვერ იშოვო!..

II.

წელს დაურწეება (აღების დაშე) ოთხშაბათ დღეს შესვდა, მაგრამ, რადგანაც ოთხშაბათი თავის თავათ მარხვა არის, ამიტომ ბებია სამშაბათს დაიურწეებს. ეს ორი კვირა კი არა, ერთი დღე შედ მეტი მოდის მარხვა! „ბებია, დაურწეება ოთხშაბათს არის, მაგრამ, რადგანაც ორი კვირა მარხვა უნდა შევინახოთ, ნება მომეცი, შე ოთხშაბათს სორცი ვჭამოვო“. ესვეწებოდა მისაკო ბებიას.

ბებიამ ხელეები გაახარსალა, არ შეიძლებაო.

მისაკოს ეგონა, ბებია ნებას მომცემს და ოთხშაბათს მთელი ქათამი შექნებაო, მაგრამ იმედი გაუცრუვდა. კაბუტა ბებიას, ჩამოუშვა ცხვირი, ქვედა ტუჩი და დაიწყო ბურტყუნი. კარვა ხანს იყო ასე გაჩერებული, ბოლოს ზირმა გაუღიმა:

— თუ არ განანო, ბებია, გლახა დამიძახეო, წაილა-

ზარაკა ჩუმით... დადგა სამშაბათიაც, ბებია ამ დღეს იურ-
წეებდა და ამიტომ კარგი მსზინძელი იყო. მისაკო მა-
ლიან გამოძღა. ნასადილეფს ბებიაში დაძინა. მიხაკოც
ლოგინსე გაგორდა, მაგრამ მილით კი არ დაძინებია.
ამოუშვა თუ არა ბებიაში სვრინვა, მისაკო ნელა ზეზე წა-
მოდგა და კარეთ გამოვიდა. ბებიაში ეველიერისათვის რა-
მოდენიმე ქილა ეველის შენახვა იცოდა სოლძე, მაგრამ
ქილები ბედელში იყო და ბედლის გასადები კი ბებიას
ჭქონდა. ბევრი ემება მისაკომ გასადები, მაგრამ ვერსად
მიაგნო. მისაკოს დიდხანს არ უფიქრია; გაიქცა მეზობ-
ლისას და ტუუილი ისე ხელათ გამოაცხო, რომ არც კი
შერცხვენია.

— ბებიაში შემოგითვალათ, ორი ამოუვანა ეველი მა-
სესხეთო. ისინი ორ ეველს სესხათ კი არა საჩუქრათ არ
დაუჭერდენ; მაშინვე გაახვიეს ფოთლებში და გამოატანეს.

— ეველი სომ დავიძახადე, თქვა მისაკომ თავის გულ-
ში: — სხვასაც ძაღე გავაკეთებ. მიიბინა შინ, ბებიას ისევ
ეძინა. ეველი დამალა, შემდეგ გაიქცა, მონახა მოსამსახუ-
რე ბიჭი, გიგო, და უთხრა:

— გიგო, მე ერთი საქმე გავიფიქრე, შენც უსათუოთ
უნდა დამეხმარო.

— რა საქმე არის, მითხარი, ბატონო, და, თუ ჩემის
ძნრივ შესაძლებელი იქნება, თავს არ დაუზოგავ.

გიგო თხუთმეტი წლის ბიჭი იყო, ჰატარა მინაკო ძალიან უყვარდა და აბა უარს როგორ ეტეოდა, თუ კიდევ ერთი მის სიამოვნებას შეაძლებინებდა.

— არა, მაგრე ვერ დაგჯერდები. ის საქმე ძალიან ადვილი ასასრულებელია. შენ მხოლოთ შემომფიცე, რომ არავის უთხრა და მერე ეოველისფერს შეგატეობიებ.

— გამიწერეს წმინდა გიორგი, თუ გაეამხილო სადმეო, — შეჭფიცა გიგომ.

— აბა უური დამიგდე. სომ იცი, რომ დაურწეება სვალ ღრის, მაგრამ, რადგანაც სვალ ოთხშაბათია, ბებია ჩემი დღეს დაგვაურწეებიებს და სვალ კი მახოსსა და ინჰანასს გაგჭმევს. მე კი, რაც უნდა დამემართოს, სვალ სორცი უნდა ვჭამო. განა ორი კვირა მარსვა კი არა კმარა, რომ სვალის დღეც არ მიუშეატო!

— ეგ ძალიან კარგი, მაგრამ ბებია თქვენის ამბავი სომ იცით, რომ წაწმედეს, სორცს მაინც არ გაგჭმევსო სვალ.

— შენ მისი ჯავრი ნუ გაქვს, — უპასუხა მინაკომ, — ორი ვეელი მე მეხობლებში ვიძოვე, ერთი კაი მსუქანი დედალი ბებიას უნდა მოეპართო და დაველათ, ერთი კასრი ფევილი შენ წაიდე მეხობლისას და უთხარი: ქალბატონი შემოგხვეწათ, ერთი ცხრა ჰური გამომიცხვეთთქო. ჯერ კი, სანამ ბებიას მინავს, კაი ქათამი დაიჭირე, დაე-

კლათ და სეკლათ გავფუფქოთ. გასწი, მე წეალს გავა-
ცხელებ.

— ეველს ეველს, მაგრამ, სანამ მოვსარძავდეთ ქალბა-
ტონი სომ გამოიღვიძებს!

— მოსარძვა რათ გვინდა: სვალ დილაზე ის დედალი, ზურები და ორი ეველი სონხაზე დავაწყოთ, ბებიას შე-
ვუტანოთ და შენ ასე უთხარი, თქვენ ძილში ეს ძღვენი
ნათლი-მამამ მოკართვათ და თვითონ სასლში გახლათ,
ეჩქარებოდ-თქო. ბებიას მართალი ეგონება, ნათელმირონი
მას ძალიანა რწამს და ზატყუსა სცემს, ამიტომ ნათლი-
მამის ძღვენს სომ არ გადაერის და ძაღლებს არ შეაჭმევს,
უთუოთ მე უნდა შემაჭამოს და მე კიდევ შენ გავიზიარებ.

— აბა ერთი ვარია კიდევ მიუუმატოთ, თვარს არ
გვეყოფა, — ურჩია გიგომ.

— მართლს, ავრე აჯობებს, რაღა გავძღვოთ, კარგათ
უნდა გავძღვოთ. — გიგო გაიქცა ბოსლისაკენ, დაუძახა ქა-
თმებს, შეიტყუა ბოსელში სიმინდის მარცვლით, ერთი
საუკეთესო დედალი და ვარია დაიჭირა და წასწვეიტა
თავი. გააცხელა უცებ წეალი, გაფუფქა ქათმები, გამო-
კუჭა, გამორეცხა, გასხვია ტილოში და გრილ ალაგას
დამალა. შემდეგ გატენა ფქვილით ერთი კასრი, გაიქცა
მეზობლისას და ქალბატონის მაგიერათ ერთი ცხრა ზუ-
რი გამოაცხობია...

III.

— უჰ რაცა შეძინა, — თქვა ბებია და თვალები ამო-
 ფშვნიტა.

მისაკო ლოკინსე კოტრილობდა, ვითომ და აქ არა-
 ფერიაო.

— შენც კეძინა, მისაკო? — დაუძახა ბებია.

— დიას, ბებია, მეც შეძინა; ეს არის, ახლა გამოფი-
 ლვიძე.

ბებია იმ დამეს კარგი ვახშაში გააკეთებია, რადგა-
 ნაც დაურწყებას აზირებდა. ნაჟანშმევს კარგათ გამოახეს-
 ვია ფოჟელისფერი, გამოარეცხინა მისაკოს ჰირი ცხელი
 წელით და დაწვინა.

მეორე დღეს დილაზე, როცა ბებია და მისაკო ოთახ-
 ში ისხდენ და ჩაის შეექცეოდენ, გიგომ შემოიტანა სონ-
 ჩა, რომელსედაც ელაგა ერთი ცხრა ჰური, ორი ეველი,
 ერთი შეენიერი დედალი, ვარია და ქალბატონს მოახ-
 სენა: „ქალბატონო, თქვენმა ნათლიმაძამ მოგართვათო.“

— რომელმა ნათლიმაძამ, ბიჭო? — იკითხა ბებია.

გიგო შეერთა, გაწითლდა; არ იცოდა რა ეთქვა.
 კეძინ მისაკოს არ უსწავლებია მისთვის ნათლიმაძის სა-
 ხელი და თვითან კი არ იცოდა რა ერქვათ ქალბატო-
 ნის ნათლიმაძებს!

ისევე მისაკომ დროსე უძველად, თორემ მისი საჭმე
გლახათ იყო:

— სანინო იყო, ბებია, მე ფანჯარაში დავინახე.

— დიან, ავრე მოკახსენათ, სანინო ვარო, — მოიბრუ-
ნა გული გიგომ.

— იმ მამა ცხონებულმა რაღა დღეს მოიტანა, მი-
რონს სომ ვერ გავლანძღავ და ძაღლებს ვერ ვაჭმევ. —
თქვა ბებიათ გულ დაწვევით.

— ბებია, თუძვა მარხვის ჭამა ცოდვაა, მაგრამ
მირონის გალანძღვა უფრო დიდი ცოდვა არის, გარდა
ამისა დღეს უბრალო ოთხშაბათთა და ამიტომ ნება მი-
ბოძეთ, მე გიანლოთ, თუ არა და როგორც თქვენ გენე-
ბოსთ, მაგრამ მასწავლებლისაგან გამიგონია, რომ მირონის
გალანძღვა უფრო დიდი ცოდვა არის, ვიდრე მარხ-
ვის ჭამაო.

ბებია ჩაფიქრდა, შემდეგ ადგა ზეზე, აიღო ორი ვე-
ლი და გასწია ბედელში. ვეგლის ქილებში ჩადება უნდო-
და, მაგრამ ქილები ისე იყვენ ვეგლით ამოტენალი, რომ
აღარ ჩაეცია. გულდაწვევითი ბებია უკან გამობრუნდა.

— აჰა, მე ძაღლო, ვეგლიც შენი იღბალი ეოფილა.
მოახარშვიე შენთვის ეს ქათმები სადილ-ვახშმით, მაგრამ
იცოდე, ნათლიძის ძეგლი რომ არ იყოს და მირონის
გალანძღვის არ შეშინოდეს, ძაღლებს გადაუფურდი
და შენ კი არ შეგაჭმევდი; ახლა რაღა გაწეობა. მხო-

ლოთ არც სადილი და არც ვახშამი ჩემთან არ ჭამო; სა-
 ცა კერწიოს იქ ჭამე.

მიხაკოსაც ეს უნდოდა. ბებიაშ სადილიც და ვახშამიც
 ცალკე მიირთვა, რადგანაც საშინლათ ეჯახურებოდა, როცა
 მის სუფრაზე მარხვაში სორცსა ჭამდენ.

მიხაკომ და გიგომ მოხარშეს ქათმები და სადილ-ვახ-
 შმით ზურსაც კი აღარ ატანდენ, მარტო სორცით იყუყუ-
 ბოდენ.

IV.

მალე მტერი დაგელიათ, მალე მარიამობის მარხვამ
 გაციბინა. მიხაკოს სასწავლებელში წასვლის დროც კი
 მოახლოვდა. ერთ დღეს, როცა მიხაკო და გიგო
 სახლში არ იყვნენ, მესობლის ქალი მოვიდა ბებიასთან
 და მოახსენა: „თქვენი ჭირიმეთ, ქალბატონო, მიხაკომ რომ
 დაურწეება დღეს ორი ეგელი წამოიღო, იქნება კვიბო-
 მოთ; არ შეგაწუსებდით, მაგრამ სტუმარი კვეწვია და
 ეგელი არ შეგვესწროვო.“

ბებიას ცოტა ეოცა, მაგრამ არაფერი შეანიძვნია, კა-
 მოუტანა ორი ეგელი და მისცა. შემდეგ დაუძახა მიხაკო-
 ს და გიგოს, მაგრამ სახლში არც ერთი არ იყო.

ნათლიამამის ძღვენზე ბებიას ცოტა ეჭვი შეეპარა.
 გასწია ეზოში, დაუძახა ქათმებს, დათვალიერა, დათვალა,
 მაგრამ თავისი დიდი ქოჩორა დედალი და ნაცრის ფერი

ვარია კი აღარსად იუვენ. ბევრი ეძება, მაგრამ ვედარსად
ნახა.

— დასე, იმ არაწმინდებს, ამ ჩნის ადამიანი როგორ
მომატეუეს! ბებია ძალიან გულმოსული იყო.

როცა მისაკო და გიგო სახლში მოვიდენ, ბებიამ
დაუძახა ორივეს:

— რომელმა ნათლიამამ მოიტანა აქ დაურწეება დღეს
ძღვენი? — ჰკითხა ორივეს.

— რომელმა და საჩინომ! უზასუსა სწრაფათ მისაკომ.

— აი, შე ღორო, შენა, ახლაც რომ ურცხვათ ზირში
ტეუილს მეუბნები! ახლავე რომ მაგას ჩადისარ, მერე სომ
ქვეყანას ამოავდებ!

მისაკომ იფიქრა, აქ ტეუილი აღარ გამოვადგებათ,
და სმა გაკმინდა. ბებია ძალიან გულმოსული იყო; გულ-
მა ვედარ მოუთმინა და ორიოდვე ჯოხნიც გიგოს უთავაზა...
გაიარა ერთმა კვირამ ისე, რომ მისაკოხთვის სმა აღარ
გაუცია. ერთ დღეს დაუძახა ორივეს და გამოუცხნადა:

— ეს ერთი მიხატეებია, მაგრამ, აწი თუ კიდევ რა-
მე შეგამჩნიეთ, მაშინ მე ვიცი რასაც გიხამთ. მხოლოთ
ხვალ ორივე წირვაზე უნდა წავიყვანოთ და მთელი წირ-
ვა დაჩოქილი უნდა მოვასმენინოთ.

თავისი სიტყვა ბებიამ აასრულა და მეორე დღეს
ორივეს წირვა დაჩოქილი მოასმენინა.

ბე და ბიძა ჩაჟი.

(გადმოკეთებული ფრანგულიდან)

ოფელი და სოფლის ცხოვრება ბიძა ლე-
 ვანმა შემაჯავრო; იმან მასწავლა ბუნების
 სსვა-და-სსვა მოვლენის თვალ-უურის
 დევნება და შეკნება.

ბიძია სოფლის ექიმი იყო და ერთ
 ჰატარა სოფელში ცხოვრებდა; დედ-მა-
 მა რომ მომიკვდა, ბიძიამ მიშვილა.

ბიძია ტანადი და სქელ-სქელი, შავ-თმიანი, შავ-წარ-
 ბებინი, ჭრელ-თვალა კაცი იყო; მისი კეთილი და მშვი-
 დი სასე კაცს ჰხიბლავდა.

ხშირით გამიგონია ღარიბებისაგან: „მისი კეთილი
 სახის დანახვა სწორეთ რომ დიდი ნუგეშია ჩვენთვისო“.

კანათლებულ კაცებს მეტათ ესალისებოდით მასთან
 ბასი, რადგანაც ბიძია ყოველთვის ახალ რასმე ეტეოდ
 მათ.

საექიმოთ ბიძია მუდამ დიდი ეტლით დადიოდა; ეს
 ეტლი ახლაც თვალ-წინ მიდგია: გრძელი და განიერი;
 — უკანა მხარე ჰატარა ოთახს ჰკავდა, ორივე მხრივ თი-

თო ლიფლიფა ჰქონდა; ჰირველათ სწავლა მე ამ ეტლში დავიწეე.

ყოველ დღე ბიძიას სოფლათ მივეყავდი. როცა მას ღარიბებთან მოუხდებოდა წასვლა, მხარეულს საკხალს დაამხადებინებდა თან წასადებათ და ეტყუდა სოლმე: — ისეთ ადგილს მივდივართ, სადაც საჭმელს ვერ ვიძოვიოთო, და თუ ვინიცობაა შეძლებულებთან მიდიოდა მაშინ ეტყუდა: — ჩვენი ფიქრი ნუ გექნება, ჩვენ კარგათ დაგვიხვდებიანო.

ღარიბებს ბიძია უსასუიღლოთ წამლობდა, ამას ვარდა ბევრ ღარიბ ავათმოფს ესმარებოდა კიდევ; საჭმელსასმელს ამღევიდა, სპირათ დაუძღურებულს ორიოდ ბოთლ მაგარ ღვინოსაც დაუტოვებდა სოლმე.

ბიძია ლევანი ყოველთვის მხიარულათ იყო; ეველასთან სუმრობდა, ჩემთანაც და ავათმოფებთანაც.

როდესაც ღვინო უნდა წავკელო ავათმოფებისათვის, მაშინ მეტყუდა: „აბა, მეაფთიაქესთან გაიქეც და თხოვე ყურძნის გამონაწერი წამალი გამომიკზავნოსო“.

მეაფთიაქე — ჩვენი ბებერი მხარეული იყო, ყურძნის წამალი — ღვინო, აფთიაქი კი — მარანი.

ძალიან შესალისებოდა ამ აფთიაქში მხარეულთან ერთათ ჩასვლა, რადგანაც ამ ჩასვლასე ყოველთვის ცოტათ დენი ნიგოსი ან ქლიავი შერგებოდა.

ჩვენი მხარეული გაიანე თავის სელოთ მომცემდა და მეტყუდა: „ბევრ ესეც შენი კასამრჯელობაო“.

ჩემი გარჯა, ან უკეთ რომ ვთქვამთ — ჩემი სიამოვნება ის იყო, რომ ჯერ ბოთლების ჩასაწობი კალათი უნდა ჩამეტანა ძარბანში და იქიდან რომ წამოიღებდა ბოთლებს სანთლით გზა უნდა გამენათებია.

ცალიერ კალათს გაიანე მე წამომადებინებდა, მაგრამ რაკი ჩასწობდა შიგ ბოთლებს, აღარ დამხნებებდა, რადგან კალათი მეტათ შიშიე შეიქნებოდა.

მაგრამ სელ-ცალიერი რომ არ წამოვსულფიყავი, სამთელს წამომადებინებდა და მეტოდდა: „სწორე დაიკავე სანთელი, თორემ სელსე და ტანისამოსსე დაგედვენთება და ვაშლს აღარ მოგცემო“.

ჩავაწობდით თუ არა ეველათურს ეტლში, ბიძია წინ დაჯდებოდა და ჭიმ-აღვირს სელში დაიკავებდა; გაიანე ეტლის უკანა კარს გამიღებდა, ეტლში ჩაჯდომას მომეხმარებოდა; მეც წივნებ-ქალღლებიანა შიგ-ჩაჯდებოდი.

ასე რომ მოვეწუბოდით, მაშინვე თვალებს დავსუჭავდი და ვიცვდი, სანამ ჩუენი ეტლი დაიძროდა.

ბიძია შოლტს რომ მოუქნევდა, ცხენი უცებ წაიწევდა წინ და ეველას შეკვანჯდევდა, ამ დროს მოგზაურობის სიამოვნებას წინ-და-წინვე ვგრძნობდი.

ბიძია ჰყარში შოლტს გაატკაცუნებდა, ცხენს შეუტევდა და ლურჯა ნელ-ნელა, აუჩქარებლივ კვას გაუდგებოდა.

მაშინ ჩემ ჰატარს გაკვეთილების სწავლას დავიწევ-

დი, რიგ-რიგათ; დავისწავლიდი თუ არა რამეს, მაძინვე ბიძა ჩემს მოუყუებოდი.

ბიძია უურს დამიკვებდა და თვალები ნახევრათ დასუტყული ჰქონდა; როდესაც კარვა მოუყუებოდი, სიამოვნების ნიშნათ თავს დამიქნევდა და არაფერს არ მეტყობდა, მაგრამ თუ შევჩერდებოდი საღმე, ცოტა ხანს დამაცლიდა, რომ მომეფიქრებია და გამსხსნებოდა. სასყვიროში ერთ სიტყვის მაგიერ მეორე რომ შეთქვა, ბიძია მომამახებდა: „როგორ? ჰა?“

ამ ჰა-ს თქმაზე ჩვენი ცხენი უოველთვის უურებს აცქვეტდა და თითქოს გაჩერებან აპირებდა.

„ერთი უეურეთ ამას“ — სიცილით მიამახებდა ბიძია და ცხენიც ისევ კზას გაუდგებოდა.

ამასობაში დავიწუებულ სიტყვას გავიხსენებდი; თუ მივხვდებოდი და ვიტყობდი, ბიძია მომიწონებდა; და თუ ვინცობა ვერ მოვიგონებდი ბიძია მომეხმარებოდა და ამიხსნიდა, რომ ვეკლაფერი კარვათ გამეგო. სშირათ მადიან უგულისუროთ ვიუბვი, ადვილათ ვერ გავიკვებდი ხოლმე, მაგრამ ბიძია თავის დღეში ამასე არ ჯავრობდა.

ზოგჯერ ბიძია სიტყვას გამაწვევტინებდა და მეტყობდა: „აბა ერთი ამას შეხედო“. მეც თითს დავადებდი წიგნს იმ ადგილას, სადაც ვკითხულობდი, რომ არ შემძლოდა. ბიძიასაკენ გადავხტებოდი; ბიძიაც მიჩვენებდა, რა ნათელი და

ლაძაზი სანახავია ცა მზის ამოსვლაზე და ჩასვლაზე, ან და მეტეოდა: „აი, უეურე ეს მცენარე სამ-ეური არის, ის კი იონჯა; აბა დაინახსოვრე რა განსხვავებაა მათში“-ო.

გზაში გლეხები ბიძიას დიდის მოწიწებით მოესალმებოდნენ: ბიძიაც იმათ სახელებს მეტეოდა, თანაც ამისხნიდა, თუ რისათვის იყო საჭირო ის იარაღები, რომელიც გლეხებს მხარზე გადაებული მიჰქონდათ.

ამნაირათ ბევრი ისეთი რამ შევიტეე, რასაც ვერანოდეს ღერ ვისწავლიდი ოთახში. ცოტ-ცოტათ შევისწავლე ეკვლა, ვიცოდო რას აკეთებენ სოფლელები მთელი წლის განმავლობაში.

სან-და-სან ბიძია დამიძახებდა:

— „აბა აქ მოდი“.

— რა გნებაეს, ბიძია?“

„რას აკეთებენ კაცები აგერ ენაში რომ მოჩანან?“

— ჰურსა მკიან.

„აბას ჰქვიან მკა?“

— დიას, ბეძია.

„რომ მომკიან ჰურს, მერე რას უწამენ?“

— მერე გალეწენ, მარცვალს ღეროებს მოაძორებენ; ამ მარცვალს ბაზარში გაჰვიდიან; მეწისქვილე დაჰფუქავს და მერე მეჰურე ჰურს გამოაცხობს. სომ ხედავ, ბიძია, შარშან მეგონა, ვითომ გამომცხვარი ჰური ენაში მოდიოდა, ახლა კი ვიცი, რომ ეს შეცდომა იყო.

ბიძიამ და მეც, ორივემ სიცილი დავიწუეთ.

„აბა, ესეც მითხარი თუ იცი, წლის მოსავალი ჰური სულ დაიფუკება თუ არა?“

— არა, ბიძია, ზოგი სამერმისოთ, სათესლეთ შეინახება.

„ხომ არ გახსოვს შენთვის ამაზე მითქვამს რამე თუ არა?“

— ჰო, გამახსენდა, ჩემი თვალითაც მინახავს;— მარშან არ იყო, ბიძია ჰეტრიასთან რომ მივდიოდით, — მაშინ „ნინოს ვარდს“ ესწავლობდი; ბიძიას უნაში გიგო მიწას სწავდა; გუთანში ორი უღელი ხარი ება. ახლო მივედით და ვნახეთ, რომ სახნისი ბროლივით ბრჭყვინავდა. გათხრილ მიწას შავი ფერი გადაჰკროდა, შიგ ჭიები ირეოდენ და ჩიტები მათ დასეოდა. კოკია კი გიგოს უკან მისდევდა და დახსულ მიწაში ჰურის მარცვლებს ჰეძკვებით (მეჭებით) აბნევდა. აი, ხომ ჰხედავ, ევლბაფერი დამსწომებია!.

„მერე?“

— მერე, შენ აკი მითხარი ამ ჩიტებს დიდი სარგებლობა მოაქვთო, რადგანაც ბევრ ჭიას და მწერს ჰამენო. მაშინ ჰირობა დავდევო, ამიერიდან ამათ არაფერს ვავენებ მეთქი და კიდევ ავასრულე ეს ჰირობა.

„მერე?“

— „მერე, რამდენსამე ხანს შემდეგ დავბრუნდით ისევ

ქართული
ლიბრერი

იმ უანებში და ჰურის მარცვალნი აღარა ჩნდა მიწაში; შე-
გონა, ალბათ ჩიტებმა შეჭამეს-მეთქი.

„მერე“?

— მერე შენ მითხარი ცოტა ხანს მომეცადა და მართ-
ლაც რამდენსამე კვირას შემდეგ იმ უანაში შეენიერი ჯე-
ჯილი ამომწვანდა, გაიხარდა, თავთავი გაიკეთა, დაჰურ-
და და აი ასლა მას მკიან კიდევ.

ბიძამ კმაყოფილების ნიშნათ თავსე შოლტის წვერი
დამადო და მეც ჩემ გაკვეთილებს შევუდექი.

ერთხელ კიდევ გასაფხულის დღე იყო; ეტლში თავ-
ჩაქინდრული ვიჯექი და გულ-მოდგინეთ რაღაც გაკვე-
თილს ვსწავლობდი. უცებ ბიძამ დაჰიძახა.

თვალ-უწვდენელ მინდორში, — აუარებელი ძროხა და
ხარ-კაძეჩი გამოერეკათ; მწვემსათ ჰატარა ჰავლია, მისი
და და კიდევ ორი ძალი იყო, — ქიცა და მურია. ჰავ-
ლია ხესთან ატუხული სალამურს თლიდა; მისი და ძრო-
ხალასზე იჯდა და უვაკილების თაიგულს ჰკრავდა. ქიცა
ამაუთ შეცქეროდა ცხვრებს, მურია კი დამშვიდებული ბა-
ლასზე იწვა.

„იცი ბიძა, — ვუთხარი მე, — ერთხელ მე და ჰავლია
ბაუაყების დასაჭერათ წავედით. ბაუაყებისთანა ბრიყვი ჰი-
რუტევი ჩემს დღეში არ მენახა; თითქო განკებ თავს აჭე-
რინებს აღმდინსაო წითელი ძაუდის ნაჭერი ბაწარს უნდა
მიანა და წუხლში გადუგდო. ბაუაყები მაშინვე ერთმანეთ-

ში ჩხუბს დაიწეებენ, არა ჩემი იუოს ეს ჭინჭი და ჩრ-
ჩემიო; ვინც უფრო მსუნაცია, იმას შერჩება. მაშინ უცებ-
უნდა გამოსწიო ბაწარს და ბაყაუი ნაწიწსე კადმოვარ-
დება. მერე კიდევ ისიც ვნახეთ, მარია ქათმებს და ისეებს
სიძინდს რომ უურიდა.

„ესენიც სომ ბაყაუებსავით მსუნაცები ვოფილან! ევე-
ლა ვვირის, ქაქანებს, ფრთებს აფარტხუნებს, ერთმანეთს
კორტნის, მარცვალს სიჩქარით ჰქუაზავს; ჰო რა სანახა-
ვია! მე და ზავლიამ ვუვირეთ „ჯურრრ... ჯურრრ...
ჯურრრ...“ და „კვატი, კვატი“-ო. დიდი ვვირლიო, ქაქა-
ნი და სმაურობა ატყდა. ანტონი თივას ზიდავდა იმ-
დროს და „ეეეელიო“-ს ვვირლილს მოჰქუვა, სიძინამ ვირი-
ვით „ჰი—ო“-ს ერთეინი დაიწეო. ნეტავი გენახა, ბი-
ძია, სწორეთ რომ სიცილით მოკვდებოდო!

— მართლა? — მკითხა დიმილით ბიძიამ.

ზატარა ბავშებს ჰკონიათ, დიდებსაც მათსავით უკვირს
ვევლაფერიო.

შემოდგომის დამდეგს ქალაქიდან ერთი ნათესავი გვე-
წვია, თან ჩემი ხნის შვილიც ჩამოიყვანა; ერთხელ ბი-
ძიას სვარში ჩავედით; რთველი იუო და ეურძენი უნდა
გვეჭამა. ჩემი სტუმარი ძალიან თამამათ იუო, ბევრ ეურ-
ძენს შევჭამო, მე კი სოფლის ამბავი მეტი ვიცოდი და
ვაფრთხილებდი: ნუ ჭამ, თორემ გაწეენს-მეთქი, მაგრამ
ძინც არ დამიჯერა. მართლაც ბლომათ შეჭამა ეურძენი.

და შუადღის ჟამს შემოძრია: თავი დამძიმდაო, გული მისურსო. მეც გაუხსენე ჩემი გაფთხილება და ვურჩიე ზური და ხორცის ცხელი წვენი ეჭამა. ამ წამალმა კარვ გუნებაზე დააუნა.

ამაში და ბევრ სხვა რამეშიაც ჩემი ცოლი სტუმარი სულ შევარცხენე, რადგანაც მან სოფლისა არაფერი არ იცოდა და მე კი ბიძიასგან ბევრი რამ მქონდა გავონილ-ნასწავლი.

ახლა დიდი ვარ, ძაგრამ ბიძიას ნაღაზარაკევი სულ მასსოვს; დიდი მადლობელი ვარ მისი, რადგან მან მასწავლა ჰირველათ, რომ ადამიანს თუ უნდა ბევრი რამეს შესწავლა, შეუძლია თავის-თავათაც შეისწავლოს, თუ დააკვირდა ეველაფერს რაც მის კარშემო ხდებაო.

კ. თ - ლი.

კლესის ბიჭუნია.

ა კლესის ბიჭი განლაგარ,
 ციუ ჭადით გამოსდილია;
 დღესა და ღამეს ვასწორებ,
 არ მემიწისება ძილია.
 ცხვარსა ღ ღორებს ვუდგეობრთ
 მე და ერთკული მურიან;
 სან მსე გვწვამს, სან წვიმა
 გვასსამს,
 სან გვძია სანა გვწეურია.

სძელი ჭადისა სინკლებით
 ჩასანძლული გვაქვს ეელია;
 მადლი უფალსა, თუ კი რომ
 ესეც არ გამოგველია.
 დიდისა წვითა და დაგვით
 ვისწავლე „ანა-ბანა“-თ,
 თვარს უვიცათ დარჩენა
 სიცოცხლე არის განაო?!
 ღვთის მოწყალებით ვიშოვნე
 ძლივს „დედა-ენა“ მველიო;

მასუკან გულმოდგინებით
კითხვას მიუყავი სელიო.

ექვ, ნეტა სკოლაში ვიყო!..
ვინ გამხდის ამის ღირსსაო,
თვარა სოკ სარმაცეითა
არ შევირცხვენდი ჰირსაო:

ჩაუუჯდებოდი წიკნებსა,
სულ ავადენდი ლულსაო!
გავასწარებდი ამითი
ჩემი მშობლების გულსაო.

ვანო..

ზანგი და თეთრი.

(ურანგულიდან)

(გაგმქლება)

ასაკვირველია ურიგო არ იქნებოდა მანქანა რომ გექონოდა, ჩამოავდო კიდეც ლაპარაკი ფლორინამ, — მაგრამ თუ თქვენ ორივე კარგები გამოხვალთ ეგეც კაი ნუგეშია, ჩვენც ერთი-ორათ მეტს ვიმუშაყებთ. ანრი რომ გაიზრდება, ღონე მოემატება და ხელობას შეისწავლის, მაშინ მუშა აღარ დაგჭირდება.

ამ ლაპარაკის დროს მიენა ხმას არ იღებდა, მისი დიდრონი თვალები გაკვირვებით ხან ერთს გადახედავდა, ხან მეორეს; ეტყობოდა რომ მის თავში რაღაც აზრი დაიბადა და სულ იმაზე ფიქრობდა.

კარგა ხნის სიჩუმეს შემდეგ, უთხრა ფილიდორს:

— ერთი მითხარ, მამობილო, განა ჩვენ აფრიკაში არ აკეთებენ მავ გვარ მანქანებს, როგორც შენ გინდა?

— არა, ჩემო პატარავ, არა. — იქვე ფილიდორმა და თან ამწყკრივებდა მაგიდაზე ბოთლების საცობს, — ყველა დიდი მწარმოებლები, დიდი მექარხნეები ლიონში არიან, ის ქალაქი შენ არ გაგეგონება, ძალიან დიდია.

— ლიონი! შორს არის აქედან?

— ჰო, შეილო, შორს არის!

ბოთლების საცობის თელა გათავდა. ფილიდორმა მოჰკრა პირი

ტომარას, რომელშიაც ეწყო უფრო დიდრონი ბოთლის საცობი და
 თქვა:

— ახლა ვახშამი ვჭამოთ, წამო მიენა, შენ ხომ ყველაფერი
 უნდა გამოიძიო.

— ლიონი... ბუტბუტებდა მიენა რალაც უცნაური ხმით.

ორ საათს შემდეგ, სახლში სიჩუმე ჩამოეარდა, ყველა დაწვა-
 დასაძინებლათ.

VI.

მეორე დღეს, მარიამობასთვის ცხარე მზე კარგა მალლა ამოსუ-
 ლიყო, ფლორინას რომ გამოეღვიძა.

ამ დროს სამზარეულოში დაჰქრა რეა საათმა.

— რეა საათა ყოფილა? — დაიყვირა ფლორინამ, რა დაემართათ
 ჩვენ კულრაკებს, რომ არ იძვრიან.

— ღღეს ხომ კვირაა, თქვა ფილიდორმა, — მთელი კვირა მუყაი-
 თათ მუშაობდენ, დეე, ცოტახანს კიდევ ეძინოთ.

გავიდა კარგა ხანი, ფლორინამ ვეღარ მოითმინა და დაიყვირა:

— მიენა! მიენა!

პასუხს მოელოდა ჩვეულებისამებრ, მაგრამ ხმა არაეინ გასცა.

— ავთ ხომ არ არი? — გაიეიქრა ქალმა, და გადმოხტა საჩქა-
 როთ ქვეშაგებიდან, გადიცვა ხელათ ტანისამოსი, გაალო კარი, მიე-
 ნა რომ იწვა იმ ოთახისა და მიუახლოვდა მის ქვეშაგებს.

რანაირათ გაუკვირდა, როდესაც ნახა რომ ქვეშაგები ცარაეღდა.
 მერე შევიდა მეორე ოთახში, საცა იძინებდა ანრი და იქაც არაეინ
 დაუხვდა.

სად უნდა წასულიყენ ასე დრლით? ეკითხებოდა ფლორინა
 თვალებით კანადას, რომელიც წუნარათ იწვა ჩვეულებ-სამებრ მიენას
 ქვეშაგების წინ.

ამან პასუხის მაგიერათ კუდი გაქნია და სიხარულით დაიწყო
კუნა.

გაუგებარი რამ იყო. ფლორინაჲ გასწია მაშინვე ქმრის დასაძა-
ხებლათ, უცბათ თვალი მოჰკრა ბარათს, რომელიც თვალ-საჩინოთ
იდგა პატარა მაგიდაზე, ქალღმერთსე იხიოდა სიტყვა ეწერა.

— ეს ანრის ხელია? თქვა ქალმა.

ამ დროს შემოვიდა მისი ქმარიც ამბის შესატყობათ, რაკი ცოლ-
მა დაიგვიანა.

— დაიქი ეს ბარათი, უთხრა ცოლმა, — მე არ შემძლიან მისი
წაკითხვა, ვიცი რომ კარგს არას მოასწავებს.

ფლორინა კანკალით დაეშვა ახლო სკამზე.

ფილიდორმა აიღო ბარათი და დაიწყო ისეთი ხმათ კითხვა,
როგორა ხმითაც საჭირო საქმის ქალღმერთს კითხულობდა ხოლმე.
აი, ბარათის შინაარსი, შეცდომები კი, რასაკვირველია, გავასწორეთ.

„მამა ფილიდორ და დედა ფლორინაე!

თქვენა თქვით, რომ ჩვენ არ აგეყვანეთ მამა ფილიდორს ექნე-
ბოდა მანქანა ბოთლების საცობის გასაკეთებელი. ჩემმა პატარა დაიამ
და მე რაც უნდა ბევრი ვიმუშაეოთ, მაინც მანქანის მაგიერობას
ვერ გავიწყეთ. ჯობია რომ გავცალოთ, მოგშორდეთ და მაშინ შეი-
ძენთ მანქანას. თუმცა ჩემი დია ძალიან ტარის რომ გშორდებათ,
თქვენ ორივენი ჩვენთვის ძალიან კარგები იყავით, მაგრამ ასე ვამ-
ჯობინეთ საქმისთვის. საგზაოთ ფული თქვენი ყუთიდან ამოვიღეთ
და იმედია გვაპატიებთ, ჩვენც არ შევიჩინეთ, უკან დაგიბრუნებთ,
მეტადრე მაშინ, თუ აგვისრულდა რასაც ვუპირობთ.

ჩვენ ორივენი გესალმებით თქვენ, დედა ფლორინაე და მამა
ფილიდორ და ტირილით მიედივართ. მიენა გთხოვთ, ყურა უგდოთ
მის კანადას, რომ არაინ არაფერი დაუშავოს,

„ანჩი და მიქა*.

ფილიდორმა თვალებიდან ცრემლები გადმოჰყარა და ისიც, რომ

გორც ფლორინა, დაეშვა სკამზე. პატარა ხანს ორიენი ხმას არ იღებდენ.

უსებ აღელვებულმა ფილიდორმა წამოიძახა:

— ღმერთო ჩემო! რაზე დაეკარგეთ ჩენი ყმაწვილები!

— მაშ, ეს არის რალა წაყიდენ, წამოიძახა დიდს სიხუმეს შემდეგ ფლორინამ, — საწყლებმა გაიგეს ჩვენ რომ წუბელის ვამბობდით: თუელი რომ გეკონოდა მანქანას ეიყილდითო!

— რა კაი გულისა და ყოჩაღები ყოფილან!

— ნეტა სად წაყიდოდენ?

— უნდა შეეცყოთ უსათუოთ სად წაყიდენ.

თუ გაკეულების დაბრუნება უნდოდათ უნდა მაშინვე შედგომოდენ ძებნას. ყმაწვილები ჯერ ან ქალაქშივე იქნებოდენ მიმაღული და ან სოფლისკენ წაყიდოდენ, არც შორს იქნებოდენ წასული. როგორ უნდა შეეცყოთ საით წაყიდენ, რომ ტყუილათ დრო არ დაეკარგათ.

ფილიდორმა ერთბაშათ შუბლში იკრა ხელი და მიუბრუნდა ფლორინას, რომელიც ისევ უძრავათ იჯდა. აიღო ხელში მიენას კაბა და ანრის ჩასაცმელი, რომელნიც აქ დაეტოვებინათ, მიუტანა კანადას ცხვირთან, ასუნებინა კარგა ხანს და მერე დაუყვირა ძაღლს:

— ეძებე, ეძებე!

ერთ წამს ძაღლი გაიქცა ქუჩის კარებისკენ და მოუთმენლათ დაუწყო კარებს თხაჭნა, გასვლა უნდოდა.

სანამ ფილიდორი იპოვდა თავის ქუდს, კანადამ ჭიშკარი გააღო და გაეარდა ქუჩაში

— იმედი მაქვს კანადას წყალობით, გაკეულებს ეიპოვით, უთხრა ცოლს ფილიდორმა, — მაშ გროშათ არ ევლირები თუ სადილათ არ მოვიყვანო ყმაწვილები, დაუმატა ფილიდორმა ქუდი ჩამოიფხატა თვალეზზე და გაუდგა გზას.

ფილიდორი დიდხანს მისდევდა ყოჩაღ კანადას, ბევრ ქუჩებ-

ში შეუხვეის, ბოლოს ბევრ მიხვევ-მოხვევას შემდეგ უცაბედან გახ-
დენ რკინის გზის სადგურზე.

აქ კანადა ორჯგელ-სამჯერ მიტრიალ-მიტრიალდა და ეცა იმ
ოთახს, საცა მგზავრები ელოდებიან ხოლმე მატარებელს. პატარა
ხანს კიდე იტრიალა კანადამ აქ, დასუნა, მერე თითქო იგრძნო
რომ ყმაწვილების ნაგალი გაჰქრაო, უკმეხათ მოტრიალდა, კუდი
გაიგრძელა, ერთი უცნაურათ გაიყურა, თითქოს ჰერში კიდე ეძებ-
და იმათ, მერე ორჯგელ საცოდავით დაიღმუელა და გაწვა ფილი-
დორის ფეხებთან. ფილიდორმა თქვა:

— წასულან!

ნელის ნაბიჯით ფილიდორი და ძაღლი წამოვიდნენ სახლისკენ,
ფილიდორი ნაღვლით აღარ იყო, რომ თავისი სიტყვა გასტეხა და
გაქცეულები ვერ მოჰგვარა ცოლს.

როდესაც დანაღვლიანებულმა ფლორინამ, რომელიც ქუჩაში
ელოდა, დანახა თავ-ჩაქინდრული ქმარი მიჰვდა რომ მის ძებნამ
ტყუილა ჩაიარა.

VII

დავანებოთ ერთ წამს თავი ამ ნაღვლიან ცოლ-ქმარს და ენა-
ხოთ რა მოხდა ამ ოც-და-ოთხი საათის წინეთ.

შათათს საღამოს, მუშაობას შემდეგ ყველა წავიდ-წამოვიდა და-
საძინებლათ. ჩამოვარდა სახლში სიჩუმე, მაგრამ ნუ კი გეგონებათ,
რომ ყველას ეძინა!

იმ დროს, როდესაც გაისმოდა ფლორინას და ფილიდორის
ხერინვა ზანგის ქალს სრულებითაც არ ეძინა.

მოთმინებით და ხსნათის სიმტკიცით, რომელიც ჩვეულებათ
აქეთ ზანგის ხალხს, მიენა ელოდა რომ ერთს საათს გაეელო.

მერე წამოდგა.

ფეხ-მიშველა, ფეხ-აკრებით, სუნთქვის შეკაევებით ყმაწვილი მი-

ვიდა კარებთან ყურის საგდებლათ—სძინავთ ცოლ-ქმარს თუ არა, ორივეს ეძინათ.

მიენა რომ ამაში დარწმუნდა, მერე წავიდა იმ ოთახში, სადაც ანრის მოსვენებით ეძინა, მივიდა წელა მის ქვეშაგებთან და მხარზე ხელა დააღო.

რანიართ გაუკვირდა, რომ ანრი მაშინვე მობრუნდა და თხრა:

— რა გინდა ჩემგან?

— ჩემათ! წაიბუტბუტა მიენამ და ტუჩებზე ხელი მიათარა.

მერე მიიღვა სკამი ანრის გვერდით და დაჯდა:

— მე შენთან სათქმელი მაქვს რამე, თქვა საიდუმლო კილოთი მიენამ.

— მეც მინდა გითხრა რამე, უპასუხა ანრიმ, — მიიტრამაც არ დამეძინა აქამდის, რომ სულ ერთ რალაზედაც ვფიქრობდი.

— რაზე ფიქრობდი? სწრაფათ ჰკითხა მიენამ.

— მამა ფილიდორზე და დედა ფლორინაზე.

— მეც იმათზე ვფიქრობდი.

— იცი მე რას ვფიქრობდი, მაგათ რომ აგვიყვანეს და ფული ეხარჯებათ ჩვენზე, ვეღარ იყიდინ ბოთლების საცობის გასაკეთებელ მანქანას. ამიტომ თავში ერთი ფიქრი მომძვიდა...

— რა ფიქრი მოგივიდა, ანრი, თქვი რაღა?

— უნდა წავიდეთ ქალაქ ლიონს, რადგან მამა ფილიდორმა თქვა, რომ იქ აკეთებენ მაგნიარ მანქანასო. შევიტყუათ მანქანის ფასი, ვიმუშავოთ იმდენი, რომ შევკეძლოს მისი ყიდვა და როდესაც ვიყიდით დავბრუნდეთ ისევ აქ, ამათთან.

— როგორ გვონია, მაგნიარი მანქანა რა ელირება? ჰკითხა მიენამ.

— ძვირი იქნება, უსათუოთ! თქვა ანრამ და თავი ჩაღუნა.

— მაინც, რამდენი სანტიმი მოუნდება? ჰკითხა კიდევ მიენამ.

— ათას ფრანკზე ნაკლები არ იქნება. გამოაცხადა ანრიმ.

— უჰ, რა ბევრ ფულს აშობ! —

— რასაკვირველა, ბევრი მოუწდება. ჯერ ერთი ფრანკი ასი სანტიმიდან შედგება, ათას ფრანკში ხომ უფრო ბევრი იქნება.

— გვეღირსება როდისმე, რომ მაგდენი ფული ვიშოვოთ?

— თუ კი ვიმუშაებთ, ვიშოვით კადეც. ხედავ, მამა ფილიდორი როგორ შოულობს ფულს.

— მამა ფილიდორის საქმე სულ სხვაა, იმან იცის ხელობა, ბოთლების საცობის გაკეთება, ჩვენ კი მუშაობაც არ ვიცით.

— თუ კი მოვიწოდებთ შეგვიძლიან ვასწავლოთ კადეც. მხოლოდ, ჩემო პატარა მიენავ, ერთი რამე კი არ შემიძლიან.

— რა არ შეგიძლიან?

— უშენოთ არსად არ წაველ!

— არც მე წაველ სადმე უშენოთ, უპასუხა საჩქაროთ ზანგის ქალმა, — წავიდეთ, საცა მივდივართ, ერთათ ვიმუშაოთ.

— აბა, წავიდეთ, დაუმატა სწრაფათ ანრიმ, მერე პატარა შეფიქრიანდა და წამოიძახა: — ლიონში წასასვლელათ ხომ ფული მოგინდება.

— ფული? თქვა ნაღვლიანათ მიენამ.

— ოჰ, ფული დაგვეჭირდება, მერე ბევრიც.

— მე ვიცი ბინა, საცა მამა ფილიდორი ინახავს ფულებს, სამუშაო ოთახში რომ მაგიდის უჯრაა იქ ჩასდებს ხოლმე. თქვა პატარა ქალმა.

— მეც ვიცი, მაგრამ ეგ ფული ხომ ჩენი არ არის, მიუფო ანრიმ

— რაეუყოთ, ჩვენ ხომ გვინდა, როგორც რომ ფულს მოვიგებთ ვიყიდოთ მანქანა?

— ეგ სულ სხვაა, იქნება ვერც კი მოვახერხოთ ჩენი სურვილის ასრულება. მაგრამ, რაექნათ სხვა გზა არ არის.

— ნუ თუ არ გვეპატივება, თუ კი გვინდა მანქანის ყიდვა.

ორივე ყმაწვილები დიდ ხანს შეწუხებული იყვნენ; არც ჩუმათ, და უკითხავათ უნდადათ ფულის ამოღება, სხვა ფრავ კი ვერც ლიონში წავიდოდნენ და ვერც მანქანას შეძენდნენ. ბოლოს გადაწყვიტეს ფულის ამოღება მაგიდიდან, როგორც ზემოთ შევეტყუეთ კიდეც. ანრი თვალ ცრემლიანი მიუჯდა მაგიდას წვრალის დასაწერათ, რომელიც უნდა საჩენ-ადგილას დაედვათ, რომ ფილიდორს და ფლორინას წაეკითხათ მეორე დილას. მერე ნელ-ნელა, ფეხ-აკრეფით გამოვიდნენ ქუჩაში და გაუდგნენ რკინის გზის სადგურასკენ. საათ-ნახევარში ძლიერს მივიდნენ.

— ლიონში როდის მიდის მატარებელი, ჰკითხა ანრიმ ერთ რკინის გზის მოხელეს, მძიმე თავი დაკვრით.

— ორის ნახევარზე, სულ საათის სამი ჩაჩქე დაჩა, ამის მეტათ ამაღამ ალარც კი წავა მატარებელი.

ეტუბობდა ყმაწვილები კაი ფეხზე გამოსულიყვნენ. მალე დაიწყეს ბილეთების გაყიდვა.

ანრი სხვა მგზავრებთან ერთათ მივიდა ბილეთების საყიდლათ. როდესაც მისი რიგი დადგა, დაიძახა:

— მიბოძეთ ორი ბილეთი მესამე კლასისა ლიონში წასასვლელათ.

— მან ფრანკი და 10 სანტიმი მოესმა პასუხათ.

ანრიმ მიაწოდა ას ფრანკიანი ქალაღის ფული. თვალეღი აუბრჭყვიღღდა, როდესაც ქალღღის მაგიერთათ მისცეს ოქროს ეჭესი ათ-ათ ფრანკიანი. და კიდეღ ბლომათ წვრალი ფული. რო დახეღდა ფულს გულში იამა, სიხარულით ჩაიღო ახალ ქისაში, რომელიც ორი ღღის წინეთ ფლორინამ აჩუქა იმას.

მატარა ხანს შემდეღ მიენა და ანრი ჩასხღღენ კიდეღ მატარებელში. მიენა მაშინეღ მოჰყვა მთქნარებას. მერე თავი დაღო ანრის მხარეღ და ჩაიძინა. ანრიც მალე მიეღ, ღრმა ძიღს. მატარებელი აკვანსავით არწეღდა და მიარბეინებღა აჰ უღღარღღეღებს ეინ იღის საღ!..

VIII.

დილის ექვსი საათი იქნებოდა. მატარებელი ის იყო უნდა მისუ-
ლიყო ლიონში. მიენამ და ანრიმაც ახლა გამოიღვიძეს, ჩვეულებრივი
რბილი ლოგინის მაგიერათ ხეებზე წოლით სულ დამტვრეული იყ-
ვენ. ერთბაშათ წინ გამოეცხადათ ვიღაც კაცი, რომელიც ამათ ძი-
ლის დროს ამოსკლიყო მატარებელზე და თავისი დიდრონი რგვა-
ლი თვალებით დასჩერებოდა ამათ. ახოვანი ტანისა იყო, წვერი
და თმები აბურძღნული ჰქონდა. ტანისამოსი გატურტლული ეცვა
და ათას ადგილას დაკრებული, ქუდი ჩამტვრეული ეხურა. იცით
რა ხელობისა იყო ეს კაცი?

ეს იყო ბუხრების მწმენდელთა უფროსი.

საფრანგეთის დიდრონ ქალაქებში არის ხოლმე მთელი გროვა
თორმეტ-თორმეტი წლის ყმაწვილებისა, რომელნიც ბუხრებს, ბო-
ლის მიღებს მქვარტლს აკლიან, სწმენდენ. ყველას ჰგონია, რომ
ესენი ობლები, უპატრონონი არიან, მაგრამ ბევრ მათგანს ჰყავს
დედ-მამა, ხოლო იმათ არ შეუძლიანთ თავიანთ შეილებს რაიმე ხე-
ლობა ასწავლონ და ამიტომ აბარებენ ორი-სამი წლით ბუხრე-
ბის მწმენდელთა უფროსებს, რომელნიც ამნაირათ აგროვებენ ბევრ
ბავშვებს; აქმეე-ასმეევენ კიდევ და ხელობასაც ასწავლიან. მაგრამ უფ-
რო ხშირათ ეს უფროსები ბოროტათ ხმარობენ ყმაწვილების ძალ-
ღონეს და აწვალებენ მათ. ცოტაოდენ ფულს მიუგდებენ დედ-მამას
და ყმაწვილების ნამუშაერიდან კი კაი ლუკმა რჩებათ. ობლებს ხომ
სულ მუქათათ ჩაიგდებენ ხოლმე ხელში; მართალია ამათ ხშირათ
ეშინიანთ, ფრთხილათ არიან რომ პოლიციამ ყურადღება არ მიაქ-
ციოს და დაჩაგრულ ობლებს არ გამოესარჩლოს. ახლაც ერთი ამ
კაცთაგანი იდგა მიენას და ანრის წინ და ელოდა ამათ გაღვიძებას,
იქნება ბავშვები უპატრონონი არაან და ხელში ეივდოვო.

როგორც კი ყმაწვილებმა თვალები გაახილეს დაინახეს დაკან-

კილ ტანისამოსში კაცი, რომელიც მათ თავის უგემური სახით მოლა და თან ტომრიდან იღებდა პურის დიდ ნაჭერს და ძეხვს.

ახალ გამოფხიზლებულებმა ეერა მოაზარეს-რა, ძალიან შიშ-დათ, ძეხვის სუნმა მოაგონათ ფლორინას სამზარეულო და ევანათ ეს ეს არი ჩვენ გვაძლევსო, მაგრამ კაცმა თავის მუცელში უკრა თავი ამ შვენიერ საუზმეს. ესენი კი შეცქეროდნენ და ფიქრობდნენ: ნეტავი ჩვენ კბილსაც რამე მოხედესო.

ერთბამათ ყმაწვილებს სიხარულის ქრუანტელმა გაურბინა, კაცი თან ამათ უყურებდა და თან ძეხვს ოთხი რგვალი ნაჭერი მოსჭრა, მერე ორ-ორი დააწყო პურის ორ დიდ ნაჭერზე.

ეს კაცი თან ამზადებდა ამ საუზმეს და თან ღიმილით ელაპარაკებოდა ყმაწვილებს:

— ყმაწვილებმა ყველამ კაი ძილი იკით ხოლმე, მესიამოვნებოდა რომ გიყურებდით, სად მიდიხართ, ჩემო პატარებო?

— ლიონში, უპასუხა ანრიმ.

— აა, ლიონში! უთუოთ დედ-მამასთან!

— არა, ჩვენ არა გყვეს დედ-მამა.

— მართლა! მაშ რა გინდათ ლიონში?

— უნდა ვიყილოთ მანქანა, რომელიც ბოთლების საცობს აკეთებს.

— უნდა მანქანა იყილოთ! მაშ ფული ბლომით გქონიათ?

სანამ რამეს უპასუხებდნენ ანრიმ და მიენამ ერთმანეთს შეხედეს. კარგი არა დანებდებოდათ-რა, რომ ასე გაუფრთხილებლათ უნობს ატყობინებდნენ თავიანთ საქმეს და პასუხის მაგიერათ თავი დაუქნიეს.

უცნობმა აღარა ჰკითხა-რა.

— ახლა საუზმის დროა, განაგრძო მერე კეთილი შეხედულობით უცნობმა, — არ გინდათ ცოტა პური და ძეხვის ნაჭერი?

ყმაწვილებმა პასუხის მაგიერათ გაუღიმეს და ხელი გაუწვიდნენ. ამ კაცმა ყმაწვილების გული მაშინვე მოაგო. როგორც კი პური აჭამა; თავიანთ ამბავი ყველაფერი დაწერილებით უამბეს ამას.

— ეგ ყველაფერი კარგი, ყმაწვილებო, უთხრა ბუხრების მწმენდელთა უფროსმა, რომელიც გაოცებული იყო ამ ობლების ხასი-

ათით,—თქვენ კაი გულისა ყოფილხართ, მაგრამ უნდა იცოდეთ თუ
 კარგათ არ იმუშაებთ და კაი ხელობას არ ამოირჩევთ თქვენ თა-
 ვის დღეში ვერ შეიძენთ იმდენ ფულს, რომ მანქანა იყიდოთ, რო-
 მელიც ვინ იცის... სამი ათასი ფრანკიც ელირება.

ყმაწვილებმა გაოცებით ერთმანეთს შეხედეს.

— სამი ათასი ფრანკი! შეჰყვირა ანრიმ.

— იქნება მეტიც იყოს კიდევ.

— ნუ თუ შესაძლოა?

— თუ თქვენ დამიჯერებთ მე და იმუშაებთ ჩემთან, უთხრა
 ფრანსუამ (ამ კაცის სახელია),—სულ ცოტა ხანში მოგაგებინებთ
 ბევრ ფულს.

— მაშ ჩვენ შეგვეძლება მალე მანქანის ყიდვა?—ჰკითხა მი-
 ენამ.

— რასაკვირველია, — უპასუხა ფრანსუამ.

— რა უნდა გავაკეთოთ?

— ბევრი არაფერი. მეც ლიონში მივდივარ, როდესაც იქ მი-
 ვალთ მაშინ ყველაფერს გეტყვით. მხოლოდ ერთ რამეს გირჩევთ,
 ფული რაცა გაქვთ მე მომეცით შესანახავათ, ზედ რომ გქონდეთ,
 იქნება მოგპარონ.

— მართალია, თქვა ანრიმ, ამოიღო ქისა და ჩაუჩხრიცა ფრან-
 სუას სულ რაც ებადა.

— ბინით თქვენ ჩემთან იქნებით, გაქმევთ-გასმევთ და რაც
 დაგპირდებათ ყველაფერს მოგცემთ. გარდა მაგისა კაი მეგობრებსაც
 ავიჩინო.

— რა ბედნიერებაა, შეჰყვირა მიენამ,

— რა კაი ბედზე შეგვხდით, დაუმატა ანრიმ.

სულ ორ საათს არ გაუყვლია რომ მარსელიდან მომავალი მა-
 ტარებელი დადგა ლიონის სადგურზე. ჩვენი ორი პატარა მგზავრი
 წაჰყვა ბუხრის მწმენდელთა უფროსს ფრანსუას ქალაქის ერთ ღარიბ
 უბანში.

ან. წ—სა.

(შეჰდეგი იქნება).

ჯემს გარფილდის ცხოვრება.

XIV.

არქასი უახლოვდებოდა მდინარე აკრონის ოც ხაფანგს. *)
— გააღე პირველი ხაფანგი! — უბრძანა ლოცმანს კაპიტანმა.

ეს იყო საღამოს 10 საათზე:

— ახლავე! მოაძახა ლოცმანა.

— ნუ აღებ! ჩენი ნავი მოდის! მოისმა უცებ სიბნელეში მეორე გემის ლოცმანის ხმა.

— გავაღებ! თქვენზე აღრე ჩენ მოვედით!

— არ გაბეღო მეთქი! ენახოთ ვინ ვის დასძლეეს! დაიღრიალა მეორე ბორქასის ლოცმანმა.

ცხადი იყო, რომ უბრძოლველათ საქმე არ გათავდებოდა. კანონის ძალით ის გემი, რომელიც უწინ დაუახლოვდებოდა ხაფანგს, პირველი უნდა გასულიყო. მაგრამ, როდესაც საუბედუროთ, ორი გემი სხვა-და-სხვა მხრიდან ერთ ღროს მოვიდოდა ხაფანგის კარებთან, მაშინ ლოცმანებს საშინელი ლანძღვა-გინება აუტყდებოდათ, რომელიც ჩვეულებრივად მუშტი-კრივით თავდებოდა. კაპიტანის უფლებას მაშინ არავითარი გავლენა არ ჰქონდა: მას არაფრათ არ აგდებდენ. ასე მოხდა ახლაც; ორივე ლოცმანი ბრაზ-მორეული, გამხეცებული ლამობენ ერთმანეთისათვის ხელი ჩაეელოთ. ეს გარფილდისათვის უნახავ შემთხვევას წარმოადგენდა; პირველ წამს ის მთლათ დაიბნა.

*) როდესაც მდინარე საკმარისათ ღრმა არ არის, მაშინ მას რამოდენიმე ადგილას გადაღობენ სოფელ და ამ გადაღობილებში გემების გასასვლელ კარებს დატოვებენ. აი, ამისთანა. კარებს ქქკია „საფანგი“.

ზოლოს გონს მოვიდა, მივიდა კაპიტანთან, დაჰკრა მხარზე ხელი და უთხრა:—კაპიტანო, ეს ხაფანგები ჩენია?

—კანონით—არა, უპასუხა ლეტჩერმა, მაგრამ მაინც პირველათ ჩვენ გავალთ ამ ხაფანგში.

—ვერა, ვერ გავალთ!—თამამათ მიუჯო ჯემსმა.

—რატომ?—გაიკვირვა კაპიტანმა.

—რატომ და იმიტომ, რომ ჩენი არ არის!

—მართალია, მე ეგ აზრათაც არ მომსვლია. გაჩერდით ყმაწვილებო! დაიყვირა მან.—გზა მიეცით იმ ნაეს!

მატროსებმა წინააღმდეგობა ვერ გაუწიეს და საქმე მშვიდობიანათ გადაედა. ამით გარფილდმა გაიმარჯვა, მაგრამ ეს „მწუხრის ვარსკვლავისთვის“ მატროსების აზრით, დიდი დამცირება იყო. მთელი ღამე ნაფი ერთი ხაფანგიდან მეორეში შედიოდა და მხოლოდ მეორე დღეს, დილით, თავისუფლათ შესრიალდა ტბაში.

საუზმის დროს, კაპიტანის თანაშემწემ, ჯორჯლიმ, წარბ შეკმუხენილმა, საყვედურით უთხრა ჯემსს.

—რა ჭკუაში მოგივიდა, გუშინ რომ ხაფანგი სხვას დაანებე?

—რა ჭკუაში მომივიდა და ჩვენ უფლება არ გექონდა ხაფანგში პირველი შეესულეყავით, რადგანაც არხი ჩვენ არ გვეკუთვნის. —უპასუხა ჯემსმა.

—ლაჩარი ხარ, ძმაო, შენ—ლაჩარი, დაიღრიალა ჯორჯლიმ და ზედ უწმაწური, ლანძღვა-გინება მოაყოლა.—რა შენი საქმეა ზღვა! შენ უნდა შეშა გექრა და ძროხა გეწველა შენს სახლში? აქ რა ხელი გაქვს? კაი ეინმე ხარ, ჩენი საქმე ვერ დაიცევი.

—პასუხის მაგიერათ გარფილდმა დამშვიდებით გაიღიმა. კაპიტანმა გაიგო ამათი, ლაპარაკი და გაოცებული იყო ახალგაზდა გარფილდის თვდაჭერით და ვაჟკაცური გულ გრილობით.

იმავე დღეს ჯემსმა რალაც შეურაცყოფისათვის ერთი, მწ წლის მატროსი, მერფი წააქცია და სცემა. აი, ამ ორ შემთხვევას შემდეგ ჯემსზე ყველამ აზრი შეიცვალა. ვერც ერთი მატ-

როსი ვერ უბედავდა რომელიმე მეტ-სახელის დაძახებას—ან ჰუმუ-
შწოვარაო ან ლაჩაროვო. ყველა თითქმის პატივისცემით ეპყრობო-
და. განსაკუთრებით ერთი ამხანაგი, სახელდობრ გარბი ბროუნი,
რომელიც მეტათ ჭირვეული და ლოთი კაცი იყო ძალიან დაუხ-
ლოვდა ახალგაზდა გარფილდს. ჯემსს დიდი გავლენა ჰქონდა იმაზე.
როდესაც გარბი ჩააცვიდებოდა. რომელიმეს და დაუწყებდა გინებას,
ჩხუბს, ჯემსი მკაცრათ დასტუქსავდა ხოლმე; ასე რომ გარბი ცუ-
ტა ხანს შემდეგ სრულებით გამოიცივალა ხასიათი. რა რიგათ უნ-
დოდათ მატროსებს შეეტყოთ საიღან ან ვინ იყო გარფილდი, „ამის-
თანა კაცი, როგორც ჩვენი ჯემსია, მატროსათ არასოდეს არ წავაო,
ეუბნებოდენ ერთმანეთს მერფი და ბროუნი: —ღენის არ სვამს, თუ-
თენს არ სწევს, არ იგინება, არ ჩხუბობს; ჩვენ კი—მოხუცებს მას-
თან შედარებით უფროსივით დაგეტუქსავს და მაინც ვერაფერს ვერ
ეუბნადეთ—დაგვიჭყეტია თვალები და ეუტყერით. სხეამ რომ დარი-
გება გაგვიბედოს, ჩავაუარებთ პარისახეში—და გათავდა. მის წინ კი
კრინტიც ვერ დაგვიძრავს. გოგრა აქეს, ძმაო, გოგრა“.

„მწილხრის ვარსკვლავი“ ამაყოზდა ჯემსით. მისი მზიარული ხასი-
ათ, ყოველ გვარა საქმის გაკეთება, ამხანაგებთ შორის ზდილობი-
ანობა და წეს-რავის სასტაკათ დაცვა, ყველა ეს ძლიერ მაღლა აყე-
ნებდა ჯემსს უსწავლელ ამხანაგების თვალში; კაპიტანისაგან დაწყე-
ბული უკანასკნელ მებრძვმდე ყველას გულ-წრფელათ უყვარდა იგი
და აფასებდა ყოველ მის სიტყვას. მალე უკეთესი ადგილიც დაიმსა-
ხურა ჯემსმა.

წიგნები იქ, რასაკვირველია, არ იყო და გარფილდი დიდათ
სწუხნდა ამაზე. ერთათ-ერთა გასართობი მისთვის გაზეთი იყო; რო-
მელსაც კაპიტანი ხანდახან ყიდულობდა, იმ ადგილებში. სადაც მა-
თი ნაფი ჩერდებოდა. ჯემსი თავიდან ბოლომდე გადაიკითხავდა
ხოლმე მათ. სამაგიეროთ იმ სამ თვეში, რომელიც მან ჩაეზე გაატა-
რა უწიგნოთ, შეეჩია. ხალხის ცხოვრების დაკვირვებას; ამიტომაც
შემდეგში მისი მეგობრები იტყოდენ ხოლმე: ჯემს გარფილდს

რომ ცხოვრებაში ბედი აქვს, მით აიხსნება, რომ ის წიგნებზე უფრო ხალხს იცნობდა.

ბედი საოცრათ სდევნიდა ჯემსს ამ მოგზაურობის დროს. სწორეთ თოთხმეტჯერ კინალამ წყალში დაიხრჩო. ამ გარემოებას ვერ მივაწერთ მის მოუხერხებლობას, რადგანაც, როგორც მოვიხსენიეთ, იგი შესანიშნავი მარჯვე და ღონიერი ყმაწვილი იყო. ამ შემთხვევების მიზეზი ის იყო, რომ იგი მეტათ გატაცებით და თავ დავიწყებით ასრულებდა ხალმე თავის მოვალეობას.

უკანასკნელ ჩავარდნაზე ძაღზე ეკიდა მისი სიცოცხლე. აი როგორ მოხდა ეს ამბავი. მთელი ღამე წვიმდა. ჯემსი მორიგეთ უნდა ყოფილიყო. ნავი ის იყო ხაფანგს უახლოვდებოდა. ჯემსს მაგრათ ეძინა, ასე რომ, როდესაც გააღვიძეს, ვერც კი გაეგო, რა უნდა ექნა; ავიდა ერდოზე, დადგა ნავის ბოლოზე და მოჰკიდა ხელი ბაგირს; დაუწყო ნელ-ნელა შლა: ნავი ხაფანგში უნდა გაეყვანა. ბაგირი ერდოზე რალაცას წამოედო და ჯემსმა ვერაფერი მოახერხა. მოიკრიფა ღონე, მოსწია მაგრათ, მაგრამ თავი ვერ შეიკავა და წყალში გადაეარდა. საშინელი სიბნელე იყო; ნავი ნელ-ნელა წინ მიდიოდა. ვერაინ ვერ გაიგო, რა მოხდა, გარფილდი უნდა დაღუპულიყო აუცილებლათ. შიშისაკან გონება დაფანტულმა ჯემსმა უგრძობლათ წყლიდან ხელი ამოჰყო; მისი თითები ბაგირის მსხვილ ნასკეს მოხვდა. მისი ორივე ხელების ბაგირში ჩაჭიდება და მით ერდოზე აფორთხვა—ერთი წამს იყო. როდესაც გონს მოვიდა და გაწუწულ ტანისამი სს წმენდა დაუწყო, მიხვდა, რომ მისი მხსნელი ერთად-ერთი ღმერთი იყო.

რანაირათ გამოინასკვა ბაგირი, ან რათ იყო ჩამოშვებული ამ ადგილას—გარფილდს ვერ აეხსნა. ჯემსს თმა ყალხზე უღებოდა, როდესაც მოიგონებდა რომ საფლაფი შლამიან უფსკრულში მოელოდა, თუ რომ უცნაურათ არ გადარჩენილიყო.

—დედის ლოცვამ მიხსნა მე, აღლევებით ეუბნებოდა იგი თავის თავს.—ჩემ თავზე სასწაული მომეველინა. ეტყობა, ჩემი სიცოცხ-

ქართული
ლიტერატურის
საქართველო

ლე უფრო სასარგებლო რამესთვის არის საჭირო, ვიდრე მეზღვეუ-
რობაა. ეჰ, დევანებებ თავს ახირებულ დაჩემებას, დავეწაფები სწავ-
ლა-განათლებას და ვანუგეშებ ძვირფას დედას. ვაწყენინე დიდათ,
მას რომ არ დაეუჯერე!.. რა უნდა მოსელოდა მას, რომ დამხრჩ-
ვალეყავ!

ამ შემთხვევას შემდეგ გარფილდი სულ დედაზე და შინ დაბრუ-
ნებაზე ფიქრობდა.

ჯემსი ყველას უმაღლავდა ამ საშინელ შემთხვევას. მაგრამ კო-
ზიან, დამპალ წყალში ბანაობამ მუქათათ არ ჩაუარა: დაუწყო გამუდ-
მებული ციებ-ციხლება, დაუძღურდა და ლოგინათ ჩაეარდა. იწვა
ჩამდენიმე კვირას და, რომ შეიტყო ადვილათ ვერ მორჩებოდა,
ამისთანა ცუდ ჰავაში, გადასწყვიტა ეთხოვა კაპიტანისათვის — გაეშვა
შინ. კაპიტანი გულ-ახდლილათ გამოუტყდა:

— დიდათ მწყინს შენი წასვლა, მაგრამ თანაც კმაყოფილი
ვარ მით, რომ შენ სხვა გზას აირჩიე და, უთუოთ, ჩინებულათაც
წაიყვან შენ საქმესაო. მე რომ შენს ადგილზე ვიყო, აქამდის მივა-
ტრავებდი ზღვას და სწავლას შევეუდგებოდიო.

რასაკვირველია, ამხანაგებს ძალიან სწყინდათ ჯემსის წასვლა;
მაგრამ თანაც ხედავდნენ, რომ ციებამ საბრალო სიკვდილამდის მი-
იყვანა და მისთვის აქ დარჩენა შეუძლებელი იყო. კაპიტანმა კარ-
გა ბლომათ მისცა გარფილდს ჯამაგირი, მაგრამ ჯემსს ახლა იმის
გული არ ჰქონდა. საბრალო სისუსტისაგან ღონე მიხდლილი იყო და
შინ კი ქვეითათ უნდა წასულიყო. ციებამ ისე დაუსუსტა ძარღვები,
რომ უფრო ბევს ჰკავდა, ვიდრე ჰბუჯს. დედას იკონებდა ტი-
როდა და მოუთმენლათ ელოდა მის ნახვას, თანაც ეშინოდა, ეგო-
ნა რომ დედა გაჯავრებული იყო მათზე, რადგან არ დაუჯერა და
ზღვაზე წაეიდა. გარდა ამისა, სამი თვის განმავლობაში ერთხელაც
არ შეუტუბინებია თავისი ამბავი. მართალია, გემზე არ შეიძლებო-
და დროც არ იყო იყო წერისათვის, მაგრამ როცა გემი ქალაქებში

ან ახალშენებში გაჩერდებოდა, მაშინ ხომ მოახერხებდა კაცი ორი-
 ოდ სიტყვის მიწერას, ყველა ეს შავი ფიქრები არ ასვენებდენ საბ-
 რალო ჯემსს; მიდიოდა ტყე-ტყე, და წამ-და-უწუმ ისვენებდა. ამოიჩ-
 ჩია მოკლე გზა, მაგრამ მიუხედავად ამისა, რამოდენიმე დღე და ღა-
 მე მაინც მოუნდა სიარულს.

აი, როგორც იყო გამოჩნდა ნაცნობი ადგილები; ავერ ძელუ-
 რიც ამწვანებულ ხეებში სინათლემ გამოაშუქა. გარფილდმა ნაბიჯს
 მოუჩქარა, მივიდა ფანჯარასთან და თავი მიაღო. ხედავს—ღედა და-
 ჩოქილა, ხელები გულზე დაუკრეფია, თვალები ზეცისაკენ აუპყრია;
 ტუჩები ენძრევა, უთუოთ ლოცულობს. ჯემსი შეეარდა სახლში და
 ერთ წამს შემდეგ ღედა და შვილი სიხარულისაგან თვალ-ცრემ-
 ლიანი ერთმანეთს ეხვეოდენ.

ბატუა.

(შემდეგი აქნება)

სარწმუნოება.

(რუსულიდან)

რთმა წარმართის მეფემ, დაიბარა ქრისტიანების ღვდელთ-მთავარი და თხოულობდა მისგან, რომ უარი ეყო თვისი სარწმუნოებისათვის და კერპებისათვის შეეწირა მსხვერპლი, მაგრამ ღვდელთ-მთავარმა უპასუხა:

— „ხელმწიფევ, მე მაგას არ ვი-
ზამ“.

— „როგორ?! უთხრა განრისხე-
ბულმა მეფემ: „განა შენ არ იცი,

რომ შენი სიცოცხლე ჩემს ხელშია და შემიძლია მიგცე შენ სიკვდილს? — ერთ საათს შემდეგ შენ ცოცხალი აღარ იქნები“.

— „იგ მე ვიცი“, უპასუხა ღვდელთ-მთავარმა: „მაგ-
რამ, ხელმწიფევ, მომეცი ნება, მოგცე ერთი კითხვა: წარ-

მოიდგინე შენ, რომ ერთი შენი ერთგული მოსამსახურეთაგანი ჩავარდა შენი მტრების ხელში და მათ დიღათ იმეცადინეს მის აგულიანებაზე შენ საღალატოთ, მაგრამ, როგორც შენი ნამდვილი მოსამსახურე, დარჩა ერთგულათ და მტკიცეთ თავის რწმუნებაზე; მაშინ მტრებმა წაიყვანეს, გასადეს ტანისამოსი და ტიტველი, გააკიცხული გააგდეს. მითხარი, ხელმწიფევე, როდესაც იგი მოვა შენთან მისცემთუ არა შენ საუკეთესო ტანისამოსს, დააჯილდოებთუ არა მას, რომ იმან მოითმინა გაკიცხვა და მტკიცეთ დაცვა შენი ერთგულება და თვისი სახელი“?

— „რასაკვირველია, აგრე იქნება“, უპასუხა მეფემ: „მაგრამ შენ რისთვის მეუბნები მაგას? მაშინ კეთილმსახურმა ღვდელთ-მთავარმა უთხრა: „ხელმწიფევე, შენ შეგიძლია გამხადო მე ეს ტანისამოსი, მაგრამ უფალი ჩემი შემოსავს მე ახალი საუკეთესო ტანისამოსით... განა შემიძლია მე ისე დავაფასო ქვეყნიერი ტანისამოსი, რომ იმაში მივცე ჩემი სარწმუნოება“?

— „წადი! მიჩუქებია შენთვის სიცოცხლე!“ — შესძახა ახტაცებით მეფემ და გაათავისუფლა ღვდელ-მთავარი.

ბესარიონ. ვაშაქე.

მეწისქვილე და ვირი.

მეწისქვილე და მისი შვილი ქალაქისკენ გაემგზავრენ ვირის გასაუიდათ. ვირი წინ მიუდიოდათ და თითონ კი უკან მიჰყვებოდნენ. ამდროს მგზავრები შამოხვდნენ.

„რბ სულელები არიან ეს კაცები!“ ჩაილაპარაკა ერთმა მგზავრმა, — „ვირი წინ მიუდით და თითონ კი ქვეითათ მიჩანჩალებენ, ვერ მიმხვდარან, საწყელები, რომ ვირსე შეჯდნენ“.

მეწისქვილეს ჭკუაში მოუვიდა მგზავრის სიტუვა და შვილი შესვა ვირსე, თითონ კი ქვეითათ გაჰყვა. შემოსვდათ წინ ორი კაცი.

„რბ ცუდი დრო დადგა“, თქვა ერთმა მათგანმა, — „სადღა არის ახლა მოხუცებულის ჰატივის ცემა? ერთი დახე ამ ბაღს: თითონ ვირსე შესკუშებულა და მოხუცი კი უკან მიჩანჩალებს!“

მეწისქვილემ გაიგონა ეს სიტყვები; ჩამოსვა შვილი მიწს და თითონ შეჯდა.

„რბ შეუბრალებელი უნდა იყოს ეს კაცი!“ შემოესმა მეწისქვილეს ხმა, — „თითონ ვირსე შებძანებულა და საწუბლი ბაღლი კი უკან მისდევს!“

მეწისქვილემ ახლა ბავშვიც უკან შეისვა. მიდიან. ჭას-
 თან მოგროვილა რამდენიმე ქალი და კაცი.

„კაცო, ვინაა ეს ვირი?“ — ჰკითხეს მეწისქვილეს.

„ხემა“ — უპასუხა მან.

„შე კაცო, მერე და ღმერთი არა გწამს, — ორი კაცი
 შემჯდარხართ, ცოდვა აღარ იცით!“

რა ჰქნას მეწისქვილემ? მოდი, იქნება ასე აჯობოსო,
 იფიქრა და ჩამოსტა პირს, ჩამოსვა შვილიც; შეუკრა ვირს
 ფეხები თოკით, გაუყარა კეტი; ასწიეს მამა-შვილმა ვირი,
 თავ-დაღმა დაკიდებული და წაიღეს. მივიდენ ქალაქში.
 სიღსე ბევრი ხალხი იყო მოგროვილი. რა დაინახეს, —
 ვირი მოაქვთო, მიცვინდენ საუერებლათ; ვირი დაფთხა,
 ისტუნა და ზირდაპირ წყალში გადავარდა და დაისრჩო.

ბესარიონი.

კეთილი განზრახვით ტყუილი.

ერთხელ ხელმწიფემ სიკვდილით დასაჯა ჯარის კა-
 ცი. დადგა სიკვდილის საათი. თავის გადაჩენის იმედი
 აღარ ჰქონდა ამ კაცს და რაც ენაზე მოადგა, სამართლიან-
 ნი თუ უსამართლო საეკედური, ეველა უთხრა მეფეს, სსვა-

თა შორის ესეცა თქვა: „დამარცხებული კატა ლამაზად ამოჩიქნოს თვალები ვეფხს, როდესაც აღარ აქვს თავის დასსნის საშუალება“.

სელმწიფემ იკითხა: რას ამბობს დასჯილიო?

— დიდებულო მეფევე! უთხრა კარის კაცმა, — ეს უბედური ამბობს, რომ სამოთხე მოწვალე სელმწიფეებისათვის არის განჩილიო. იმედი აქვს თქვენი გულ-კეთილობისა რომ იქ, სამოთხეში, უპირველეს ადგილს დაიჭერთ.

სელმწიფემ გულ-ლმობიერობა გამოიჩინა და გაათავისუფლა დასჯილი.

ეს ლაპარაკი გაიგო მეორე კარის კაცმა, რომელიც მტრობდა პირველს და თქვა:

— არ გვეკადრება ჩვენ ტყუილის თქმა სელმწიფის წინ. მერე დასჯილი რანაირი უშვერი სიტყვებით ილანძღებოდა.

აქ დამსწრე სეფის წულმა მკვახეთ მიუცო; მისი ტყუილი კაცთ-მოყვარეობით არის გამოწვეული, შენი ლაპარაკი კი სიბოროტება. მაკას უბედური კაცის გადარჩენა უნდოდა — შენ კი მისი დაღუპვა.

შეილი მამას ეუბნება:
„დაბერდი ჩვენთან ნუ ხარო;
აქამდი რომ გინახუდი,
სხელა იცოდი ვენახისა;
ყანის მკა კარგი იცოდი,
სიმინდს უთოხნიდი ძირსა;
მოიყვანე შუა კაცი,
გამეყარე მოგცემ წილსა;
ახლა ველარ შეგინახავ,
ცხერი გიძვეს ბუხრის ძირსა“.

გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი

უგზოსა გზასა, უმთოსა მთასა
დადის ლიპარი, ასწორებს გზასა.

კაცი ვინმე იყო ქვეყნათ, მეტათ კარგი ხელოსანი;
სახლი ააგო, შიგ შესხა ყველა წყვილ-წყვილი ფრთოსანი;
შესხა აგრეთვე ქალ-ვაჟნი ქვეითი და ცხენოსანი.

(წარმოდგენილი ქართველისაგან).

ის რა არის, ზაფხულში რომ გვიჭირს, ენატრობთ, გულით ველით;
ვევედრებით მამა უფალს მოგვივლინოს ცით ღრუბელით,
თუ რომ ღმერთმა თხოვნა ჩვენი შეისმინა მოწყალეებით,
ავეისრულა რაცა ეთხოვეთ, მოგვივლინა მთა და ველით,

მოდის ჩენი სანატრელი ხან წყნარათ, ხან გამალებით,
 ჩენ გავრზივართ ქუდ მოხდილი, ვით ღამურა ვიშალებით.
 ვინც რომ ამას გამოიცნობს, თავის თავათ, თვის გონებით,
 აბა იმათ დავსაჩუქებთ საახლწლო ჩუჩხნელებით.

ა ნ დ ა ზ ე ბ ი .

მკედლო შენსა რკინასა თითბერი არ გავრევა,
 თუ კაცსა კაც არ უნდა, მიზეზი არ დავლევა.

მკედარი და შინ მოუსეღელი ორივე ერთაო.

უპატრონო საყდარს ეშმაკები დაეპატრონებიანო.

ა ნ ა გ რ ა მ მ ა

(წარმოდგენილი ვფრემ მარჯანიძისაგან).

პირველი ნახევარი სიტყვისა ნიშნავს სუფრის ავეჯს, მეორე კი
 ხელმწიფის მოთხოვნილებას თავის ქვეშევრდომთაგან. აბა გამოიცა-
 ნით რას შეადგენს მთელი სიტყვა?

პირველი ნახევარი სიტყვისა ნიშნავს ძროხის წველიდან გა-
 კეთებულ საქმელს, მეორე კი მცენარეიდან გაკეთებულს. აბა გამო-
 იცანიტ მთელი სიტყვა?

შ ა რ ა დ ა

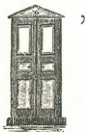
(წარმოდგენილი თ. კანდელაკისაგან).

მწვანელი ვარ, მაგრამ ასოს

თუ წამიშლი მე პირველსა,
 მდინარეთ გადავიქცევი,
 ერწყყე კახეთის ყანებს, ეელსა.
 პ-რეელ ხმოვანს თუ წამიშლი,
 ორჯელ იხმარ მეორესა, —
 მე ერთ სოფელს წარმოგედგენ,
 თბილისს ახლო მდებარესა.
 თუ რომ მარცვლებს გადაიტან,
 გადაბამ ერთმანეთსა,
 მაშინ კიდევ სხვა მდინარის
 სახელს ჰპოვებ ჩემში ერთსა.

რ ე ბ უ ს ი.

(წარმოდგენილია უ. ჟორდანიასგან.)

უარი.	ლოცვის და- წყობას რა გაუცუობი- ნებს.	რუსეთის ქალაქი.
-------	---	--------------------

№ IX გამოცანების ახსნა:

1) ირმის რქები. 2) ჭარხალი. 3) ცოცხი. 4) ქაფქირი.

ზმა: შეეთელი მოსე.

ამოცანა: ს-ს-ხ-დ-ე-ლ-რ-დ-ბ-რ-დ-ბ-
სესხი და ვალი არ დაბერდება.

მატემატ. გამოცანა: 7 თითო მანეთიანი, 1 ათ მანეთიანი და 1 სამ მანეთიანი.

შარაღა: ჯაფარა, ფარაჯა, ფანჯარა, ფარა, ჯარა.

კვლეპტორ-გამომცემელი ან. თუმანიშვილი-წერეთლისა.